

גמרא:

אמר אביי: היא היא! (1) וגם בה שייכת אותה גזירה, שמא יכניס את הכלי מרשות הרבים אליה.

רבא אמר: כרמלית, היא גופה כל איסור הוצאה והכנסה בה גזירה בעלמא היא, שמא יבוא להוציא מרשות לרשות [דמן התורה היא מקום פטור], ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה, הושתת ראשו אטו הוצאת כליו?

אמר אביי: מנא אמינא לה דאף בכרמלית גזרינן? דהא קתני "וכן בגת"!

ומפרש לה: מאי היא הגת השנויה במשנה? אי מגת שנמצאת ברשות היחיד [וכגון על תל הגבוה] טפחים] מיירי, הא כבר תנינא לה ברישא "לא יעמוד אדם ברשות היחיד". ואי מגת שנמצאת ברשות הרבים [שאינה גבוהה ג' טפחים], הא נמי תנינא כבר ברישא, "ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד". אלא לאו, אגת הנמצאת בכרמלית קאי [שגבוהה למעלה מג' ופחות מ' טפחים]. וקא משמע לן דאף בכרמלית גזרינן.

תנן התם: לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויושיט פיו וראשו ויאחזו הכלי וישתה ברשות הרבים. וכן לא יעמוד ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד. ואף שאין בזה איסור הוצאה מדאורייתא, שהרי אינו מוציא כלום מרשות לרשות, (25) גזרינן שמא יוציא את הכלי לרשות שעומד בה ונמצא מתחייב חטאת.

אבל אם הכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה, מותר. שכאן אין לחשוש שמא יביא את הכלי לרשות שעומדות בה רגליו.

יא-ב וכן בגת [כלי שדורכים בו ענבים]! ולקמן מפרש לה.

איבעיא להו: כרמלית [כגון בקעה], שרק מדרבנן אסור להוציא ממנה לרשות אחרת, מאי דינה לענין זה? מי אסרינן בה נמי לעמוד ברשות הרבים או ברשות היחיד ולהושיט ראשו לכרמלית ולשתות ממנה?

תוספות.

1. ואף דאביי נמי מודה דלא עבדינן גזירה לגזירה בשאר מילי, הוצאה שאני. תוספות. ובטעם הדבר כתב תוספות הרא"ש דהוא משום דהיא מלאכה שכיחה ולכך החמירו בה חכמים. והר"ן כתב דהחמירו בה משום שרגילים לזלול בה.

ועיין ברמב"ן וברשב"א שהביאו גירסא דכתיב בה. "ואביי אמר לך, כולא חדא גזירה היא". כלומר לאו תרי גזירות נינהו, אלא מעיקרא גזרו שלא ישתה מכרמלית שמא יבוא להוציא ברשות הרבים הוצאה גמורה. ועיין בפני

הזבה שיש לחוש שמא יבוא לבועלה. רש"י. והקשו המפרשים דלקמן יג א תניא בהדיא דדוקא בזב עם הזבה אסרו, אבל בטהור עם הזבה לא הוצרכו לגזור, דבין כך לא אכלו יחד משום שאכלו חולין בטהרה. ותירץ המהרש"ל דרש"י פסק כן לזמן הזה. שאין רגילים לאכול חולין בטהרה. ועיין במהרש"א שפירש באופן אחר.

25. שהרי פיו שהוא מקום הנחת המים עומד באותה רשות שנעקרו המים ממנה. ומה שיוורדים המים לתוך בטנו שנמצאת ברשות אחרת לא נחשב להנחה, אלא הבליעה היא ההנחה.

מעשר:

דתנן: שותין את היין כל זמן שהוא על הגת, בין שמזגוהו על החמין, ובין שמזגוהו על הצונן, ופטור ממעשר! משום שהיא שתיית עראי, המותרת קודם גמר מלאכה בלא מעשר — דברי רבי מאיר.

רבי אלעזר בן רבי צדוק מחייב במעשר! משום שמזיגת היין במים מחשיבתו לשתית קבע. [רש"י, עירובין צ"ט:].

וחכמים אומרים: אם מזגוהו על החמין, חייב לעשר! משום שאין בדעתו להחזיר את המותר לגת, שהרי עלול להחמיץ את כל היין שבגת. הלכך, שתית קבע היא ואסורה קודם מעשר. אבל אם מזגוהו על הצונן, פטור! דשתית עראי היא, שהרי בדעתו להחזיר את המותר. והמזיגה עצמה לא עושה את השתיה לקבע.⁽⁴⁾

ומקשינן לרבא דאמר "לא עבדינן גזירה לגזירה": תנן: לא יצא החייט במחטו בערב שבת סמוך לחשיכה, שמא ישכח ויצא!

רבא אמר: לעולם, לא גזרינן בכרמלית. והא דקתני "וכן בגת" לא מענין שבת מיירי כלל, אלא לענין מעשר!

שמותר לשתות את היין בגת כל זמן שלא הורידוהו לבור⁽²⁾ [שהוא גמר מלאכתו] בלא מעשר. שכל זמן שלא הוציאו את היין מחוץ לגת נחשבת שתייתו לשתית עראי. שהרי מחזיר לגת את מה שמשיר בכוסו וכל אכילה ושתיה של עראי מותרת בלא מעשר, קודם גמר מלאכה. אבל אם הוציאוהו מחוץ לגת, אף דעדיין לא נגמרה מלאכתו, חייב במעשר. לפי שאז היא שתיית קבע. שהרי אין בדעתו להחזיר את הנותר.

והיינו דתנן "וכן בגת". שאם עומד ליד הגת ומושיט ראשו מעליה ושותה חייב במעשר. ולא חשיב כשתיה על הגת אלא אם נמצא ראשו ורובו מעל הגת.⁽³⁾ וכעין הדין שנאמר לענין שבת שהעומד ברשות היחיד, מותר לו לשתות מרשות הרבים רק אם ראשו ורובו נמצא בה.

וכן אמר רב ששת: "וכן בגת" נאמר לענין

יהושע.

2. כן כתב רש"י. והרמב"ם בפרק ג' מהלכות מעשר הלכה י"ד כתב דגמר מלאכתו הוא משיניחנו בחביות וישלה מעל פניהן את הזגין והחרצנים.

3. כן כתב רש"י בעירובין צ"ט: אבל המאירי שם והברטנורה במעשרות פרק ד' משנה ד', כתבו דמעיקר הדין סגי במה שפיו נמצא מעל הגת להחשיבו כשתית עראי, אלא דגזרינן בזה שמא יוציא את היין מחוץ לגת וישתה אותו שם, אבל היכא שראשו ורובו נמצאים מעל הגת לא

גזרינן. והוא ממש כגדר הגזירה לענין הוצאה בשבת האמורה ברישא דמתניתין. אלא דהקשו לפירוש זה רבי עקיבא איגר (עירובין פרק י' משנה י') והשפת אמת והרש"ש, דהא הוי גזירה לגזירה. שהרי כל איסור שתיית קבע קודם גמר מלאכה אינו אלא משום גזירה.

ועיין עוד ברבינו חננאל שדרך אחרת לו בזה.

4. ומתניתין דקתני "וכן בגת" רבי מאיר היא דפטר בשותה מעל הגת. רש"י שם. ומחידושי הר"ן משמע דמתוקמא שפיר אף לחכמים היכא שמזגוהו בצונן. וכן כתב המהרש"א. ועיין ברש"ש.

בשבת חייב מדאורייתא. וסמוך לחשיכה לא
הוי אלא חדא גזירה.

**דתניא: לא יצא החייט במחטו התחובה לו
בבגדו. ולא נגר בקיסם** [ארוך ושוה כעין
סרגל, שבו הוא מודד את הנסרים] **שבאזנו.**
ולא סורק בגדים **במשיחה** [חוט שבו הוא
קושר את הקוצים שבהם הוא סורק את
הבגד, וגם את הבגד עצמו למותחו על
היתדות בשביל לחובטן] **שבאזנו.** וכן **לא
יצא גרדי** [אורג] **באירא** [צמר או צמר גפן
שסותם בו את פי הקנה לאחר שהניח בתוכו
את סליל חוט הערב, בשביל שלא כולו יפול
ממנו. ורק נקב קטן כמלא עובי חוט הערב
משאיר בסתימה, ודרכו יוצא החוט ונארג
בחוטי השתי] **שנושא באזנו.** וכן **לא יצא
צבע בדונמא** [של צבעים שונים] **שנושא
בצוארו.** **ולא שלחנו בדינר שבאזנו.**
שרגילים האומנין לשאת כלים אלו באופן
זה, כדי להכריז על עצמם בשביל שיכירום
וישכרום למלאכה.

ואם יצא בכל אלו — פטור, לפי שאין דרך
הוצאה בכך, **אבל אסור:** מדרבנן, שמא יבוא
להוציא בידיו — **דברי רבי מאיר.**

רבי יהודה אומר: אומן המוציא באופן
שהוא כדרך אומנתו, אף אם אינו מוציא
בידיו חייב. אבל שאר כל אדם פטור! לפי
שאיין דרך שאר אדם בכך.

תני חדא: לא יצא הזב בכיסו (5) שקושר לו
לפי האמה בשביל שתפול הזיבה בתוכו.
ואם יצא פטור מחטאת, **אבל אסור** מדרבנן
משום שבות!

והוינן בה: **מאי לאו,** במחט **דתחובה לו
בבגדו,** שאף אם מוציאה כך לרשות הרבים
בשבת גופא אינה אלא שבות בעלמא, שהרי
אין דרך הוצאה בכך. ואסרוה רבנן משום
גזירה שמא יבוא להוציא את המחט בידיו.
ואפילו הכי גזרינן בה סמוך לחשיכה. אלמא
עבדינן גזירה לגזירה, וקשיא לרבא.

ומשנינן: **לא** בהכי מיירי מתניתין. אלא
בדנקיט ליה למחט **בידיה!** שבשבת גופא
מלאכה דאורייתא היא. והא דגזרינן סמוך
לחשיכה, חד גזירה היא.

ותו מקשינן **תא שמע: לא יצא החייט
במחטו התחובה לו בבגדו! מאי לאו, בערב
שבת** איירי, ואף שבשבת גופא אסור רק
משום גזירה, גזרינן נמי בערב שבת גזירה
לגזירה, וקשיא לרבא.

ומשנינן: **לא** אערב שבת קאי. אלא **כי תניא
ההיא, בשבת** גופא קאמר! דלא יצא בה
משום שבות. שלא יבוא להוציאה בידיו.

ותו מקשינן: **והתניא: לא יצא החייט במחטו
התחובה לו בבגדו, בערב שבת עם חשיכה!**
ובכי האי גוונא ודאי גזירה לגזירה היא,
ואפילו הכי גזרינן, וקשיא לרבא.

ומשנינן: **הא ברייתא מני רבי יהודה היא,
דאמר: אומן המוציא בשבת כלי מרשות
לרשות, אף אי לא מוציאו בידיו אלא
בבגדיו, כל שהיא דרך אומנותו — חייב!**

ומאחר שדרך החייט להוציא את מחטו
בחול כשהיא תחובה לו בבגדו, אם עשה כן

הבגדים כמבואר להלן. ריטב"א.

5. ולא חשיב כמלבוש שאין בו משום איסור
הוצאה, כי אינו לצורך הגוף אלא לצורך שמירת

ותניא אידיך ברייתא: לא יצא הזב בכיסו, ואם יצא חייב חטאת! שאיסורו מדאורייתא. וקשיין אהדדי.

אמר רבי יוסף: לא קשיא. הא דקתני "פטור אבל אסור", רבי מאיר היא, דאית ליה דאין חייב אלא במוציא בידיו. והא דקתני "חייב חטאת", רבי יהודה היא, דאית ליה דכל שדרכו בכך חייב אף שלא מוציא בידיו.

אמר ליה אביי: אימור, הא דשמעת ליה לרבי מאיר דפטור, אינו אלא במידי דלאו היינו אורחיה בכך, כגון כל כלי אומנות השנויין למעלה, שאין דרך להוציאם אלא ביד. ואף אומן לאו דרכו בכך, אלא רק בשעה שרוצה להכריז על עצמו שהוא אומן. אבל במידי דהיינו אורחיה, כגון כיס של זב. מי שמעת ליה דפטור?

ומוכח ליה: דאי לא תימא הכי, אלא תאמר דאף בדבר שדרכו של אדם מסוים זה בכך פטר רבי מאיר, כל שאינו דרך של כל העולם — אלא מעתה, הדיוט, שאין אומנתו בכך, שחקק נקב בשיעור קב בבקעת של עץ, לרבי מאיר הכי נמי דלא מיחייב, מאחר ואין ההדיוט עושה זאת כדרך שהאומנין עושים! (6) ואם כן, לרבי מאיר לא יתחייבו בשבת אלא אומנין בלבד. והא דאיינו כן. אלא כיון דלהדיוט הוי אורחיה, חשיב כעשיית מלאכה כדרכה. ולא בעינן שיהיה כדרך לגבי כל העולם. והכי נמי, בכיס של זב, כיון דלגבי הזב הוי אורחיה — חייב.

אלא אמר רב המנונא: לא קשיין שתי הברייתות אהדדי. כאן, דקתני "ואם יצא חייב חטאת", איירי בזב בעל שתי ראיות! שאף שהוא טמא בזב אינו מחויב בקרבן עד שיראה ראה שלישית, שאז נעשה זב גמור ומתחייב קרבן. וכיון שהוא צריך את הכיס בכדי לבדוק את עצמו אם זב פעם שלישית והתחייב קרבן, דרכו לצאת עם כיס זה. ולכך חייב משום הוצאה.

וכאן, דקתני "פטור אבל אסור", איירי בזב בעל ג' ראיות! דאין דרכו לצאת בכיס. דהרי בין כך חייב קרבן ואין לו צורך לבדוק את עצמו אם ראה פעם נוספת.

ומקשינן: מאי שנא זב בעל שתי ראיות דחייב משום הוצאת הכיס, משום דמיבעיא ליה לבדיקה אם חייב קרבן או לא — זב בעל ג' ראיות נמי מיבעיא ליה לכיס לצורך ספירת ז' נקיים? שהרי אינו נטהר מזובו עד שיעברו עליו ז' ימים רצופים בלא ראייה. ואם ראה בתוך אותם ימים סותר את מניינו ומתחיל למנות מחדש. ולשם כך קושר לו כיס, שעל ידו יידע שלא ראה ולא נסתר מניינו. ואם כן, שוב הוי דרך הוצאה, ואמאי פטור?

ומשנינן: לא נצרכה להא דקתני "פטור אבל אסור, אלא לזב שיוצא בכיס בו ביום שראה בו. שאותו היום בין כך אינו עולה לו למנין ז' נקיים. ואין לו שום נפקא מינא אם יראה שוב באותו יום או לא. וכיון שאינו לצורך, לאו דרך הוצאה היא ופטור.

דבריו על המאירי.

6. כן מבואר ברש"י, וביתר הרחבה בר"ן. ועייין בשפת אמת שפירש הקושיה באופן אחר וסמך

והוא הדין לכיס של זב. מאחר וכל מטרת הכיס לאצולי מטינוף לא חשיב דרך הוצאה.

ודחינן: מי דמי כיס של זב לכפית הקערה? התם בהכשר, לא קא בעי להו להני משקין, אלא רצונו רק בהרחקתם על ידי כפית הקערה. ונהי דכפיית הקערה חשיבא ליה, אין הכשר האוכלין תלוי בה, אלא במשקין עצמם. והם לא חשובים אצלו לקבלם. אבל הכא בהוצאה, בעינן שיהיה הדבר שמוציאו חשוב אצלו. ועל הוצאת הכיס מחייבים אותו ולא על הזוב. והא קא בעי להו להאי כיס, לקבולי ביה זיבה! ואף דאינה אלא להצילו מטינוף, הוצאה חשובה היא.

הא לא דמי הוצאת כיס של זב אלא להא דתנן בסיפא [למשנה שלאחר ההיא דלעיל].

דתנן התם: עריבה שנתנה על הכותל בכדי שירד דלף הגשמים לתוכה — מים הניתזין ממנה, והנצפין וגולשים מתוכה לחוץ — בית שמאי אומרים: הריהם ב"כי יותן, ובית הלל אומרים: אינן ב"כי יותן! ומשמע, שהמים שבתוכה, לכולי עלמא הרי זה ב"כי יותן! ואף על גב דאין עושה כן אלא לאצולי הכותל מטינוף, כיון שלא כפה את הקערה על פיה אלא הניחה באופן שיפלו המים בחללה, גלי דעתיה שרוצה בקבלת המים בתוך הכלי, והיא לרצונו.

והוא הדין להוצאת כיס של זב. דאף דזיבה עצמה לא ניחא ליה, ולא צריך לכיס אלא בשביל לאצולי מטינוף, מכל מקום חשוב הוא אצלו. הלכך דרך הוצאה היא.

אלא אביי ורבא דאמרי תרווייהו ביישוב הסתירה שבין שתי הברייתות דלעיל: לא קשיא. הא דקתני "אם יצא [הזב בכיסו] חייב

ושוב מקשינן: והא מיבעיא ליה לכיס כדי שלא יטנפו כליו בזוב, ומשום זה יחשב לדרך הוצאה ויתחייב?

אמר רב זירא: האי תנא דפטר, הוא דאמר: כל לאצולי מטינוף לא קא חשיב ליה לדרך הוצאה!

וכהא דתנן: [אין האוכלין מקבלים טומאה אלא כשהוכשרו לטומאה על ידי שיתנו עליהם משקין, כדכתיב "כי יתן מים על זרע וגו'". וכיון דכתיב "יתן" בכתיב חסר, דמשמע דבעינן שיתן הבעלים בעצמו את המים על האוכל, וקרינן "יותן", דמשמע אף כשניתנו המים מעצמם, דרשינן תרווייהו. דלעולם אף ב"כי יותן" מוכשרים, אלא דבעינן "כי יותן" דומיא ד"כי יתן". מה "כי יתן" ניחא ליה לנותן בנתינה, אף "כי יותן" מעצמו, מכשיר דוקא היכא דניחא ליה לבעלים במשקים אלו. ואין צריך שנפילת המים על האוכלין תהיה לרצונו, אלא סגי אם מתחלה הראה בדעתו שצריך למשקין אלו].

הכופה קערה על הכותל על פיה, וירדו עליה גשמים ונפלו ממנה על האוכלין — אם הניחה שם בשביל שתודח הקערה במי הגשמים, הרי זה ב"כי יותן! ומכשירים הגשמים את האוכלין, שהרי משקין אלו לרצונו הם.

אבל אם הניחה בשביל להרחיק את הגשמים שלא ילקה הכותל מחמתם, אינו ב"כי יותן! שהרי אין המשקין לרצונו, ואין צריך להם. ואף על פי שניחא ליה בנפילת המים רחוק מן הכותל, כיון שאינו אלא משום לאצולי מטינוף לא חשיב ניחותא.